

आभियान

साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ८० / अंक : ८० / २०८० जेठ १२ गते शुक्रबार / May. 26, 2023 / कूल्य रु. १०/-

बयानमा पोलिएकाहरूलाई किन सोधपुछ गरियन ?

काठमाडौं। मुलुक यतिबेला भ्रष्टाचारको जालोमा बेरिएको छ जतातै भ्रष्टाचार र ढीको काण्डहरू बढिरहेका छन्। नकली भुटानी शरणार्थी काण्डले राजनीतिक दलहरू तरंगित भएका छन्। नकली भुटानी शरणार्थी काण्डमा संलग्न भएका हामीले फलाना फलानालाई पैसा त्रुकार्याङ्ग भनि प्रहरीलाई बयान दिएका भएपनि उनीहरूले पोलेका केही व्यक्तिहरूलाई प्रहरीले सोधपुछ सम्पर्कको देखिएन किन ? गृहमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठ यस प्रकरणमा जोडिएका जो सुकै भएपनि उनीहरूमाथि निष्पक्ष रूपले छानविन हुन्छ भनिरहेका छन्। तर आरजु देउवा र मञ्जु खाँपलाई प्रहरीले सामान्य सोधपुछ सम्पर्क गरेन। प्रहरीलाई बयान दिंदा सानु भण्डारी लगायतले देउवा र खाँपलाई रकम दिएको बताएका थिए।

आरजु देउवाले सार्वभौम अधिकार नभएका केही मिडियामा

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पानि पढ्न सकिन्छ।

राजनीतिमा अपराधिकरण मिसाइयो

काठमाडौं। नकली भुटानी शरणार्थी काण्डले गर्दा नेपालको प्रतिष्ठानमै आँच पुगेको छ। नकली भुटानी शरणार्थी काण्डमा सरकारी उच्च तहमा बसेका व्यक्तिहरू नै संलग्न हुनु भनेको अपराध मात्र नभएर महाअपराध, राष्ट्रद्वेष र राष्ट्रघाटी कार्य समेत हो। नेपालमा धैर्य प्रकारका भ्रष्टाचारका काण्ड छ। ती सबै काण्डमा प्रायः सरकारी उच्च तहमा बसेका र राजनीतिज्ञहरू नै जोडिएका हुनाले उनीहरूमाथि कानुनी कारबाही नहुने र भ्रष्टाचारीहरू उभिकै आएका हुनाले पनि नकली भुटानी शरणार्थी काण्डहरूलाई बल पुगेको देखिन्छ। पछिल्लो समयमा सार्वभौम नेपाली जनतालाई अनागरिक बनाएर अमेरिका पठाउने सम्पन्न देखाएर नेपाली जनताबाट मोटो रकम उठाउनु भनेको नेपालके बेइज्जत हो। यस घटनाले गर्दा नेपालीलाई देश होइन पैसा मात्र चाहिएको छ भन्ने थप पुष्टि भएको छ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

नीति कार्यक्रम एकातिर, एजेण्डा अकोति

काठमाडौं। प्रधानमन्त्री प्रवण्ड जेठ १७ गते भारत प्रमणमा जाने र यसका लागि परराष्ट्रले होमर्क थालेको चर्चा जारी छ। संसदमा बजेट अधिवेशन चलिरहेको छ र सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा सीमा समस्याको उल्लेख छैन। भारतले नेपालको कालापानी, लिपुलेक, लिमियाधरा खाएको मात्र होइन, नेपाली गाउँ युनीलाई भारतको केन्द्र सरकारको २ अर्व बजेट निकासा गरेर भाइमान्ट गाउँ बनाउने योजना कार्यान्वयन भइरहेको छ। यति महत्वपूर्ण विषयमा समेत संसदमा छलफल हुनसकेन।

तर प्रधानमन्त्री भन्नन्, भारत भ्रमणका बेलामा

>>> बाँकी ८ पेजमा

देशद्रोही राष्ट्रघाटीहरूलाई कडा कारबाही होस्

काठमाडौं। नकली भुटानी शरणार्थी काण्डको पर्दाफास भएपछि संसद देखि सङ्केतसम्म सो प्रकरणको विरोध तुँदै आएको छ। सरकारी उच्च पदमा बसेको व्यक्तिहरू उक्त प्रकरणमा जोडिएका हुनाले उनीहरूलाई अन्यको भन्दा बढी संजायको माग हुनुपर्ने आवाजसम्म सङ्केतमा उठेको छ।

नेपाली नागरिकहरूलाई अनागरिक बनाएर अमेरिका पठाउने भन्दे सर्वी नेपाली नागरिकलाई मिठो सपना देखाएर करोडी रकम असुलुपत्र गर्नेहरूमाथि राष्ट्रघाट र देशद्रोहको मुद्दा चलाइनु उपर्युक्त हुनेछ। सो प्रकरणमा जोडिएका पूर्व उपप्रधानमन्त्री एवं सांसद टोपबहादुर रायमाझी, पूर्व गृहमन्त्री एवं नेपाली

काग्रेसको नेता बालकृष्ण खाँण, तत्कालिन गृहसचिव टेकनारायण पाण्डे, तत्कालिन गृहमन्त्री रामबहादुर थापा 'बादल'का सुखा सल्लाहकार रहेका इन्द्रजित राई र आँकै शरणार्थी रहेका भुटानी नागरिक टेकनाथ रिजालमाथि राष्ट्रघाट र देशद्रोह गरेकोमा समेत मुद्दा चलाइएको छ।

आँकै शरणार्थी रहेका र नेपाल सरकारले रिजाललाई सवारी सधान सहित मासिक जीवन निर्वाह भत्ता र बेला बेलामा मन्त्रिपरिषद्भै निर्णय गरेर आर्थिक सहायता समेत प्रदान गर्दै आएको र उनलाई सुक्षकार्मी समेत नेपाल सरकारले दिँदै आएकोमा शरण दिने देशका जनतालाई अनागरिक बनाएर अमेरिका पठाउने

>>> बाँकी ८ पेजमा

म्यानपावरकै कारण मलेसियामा युवा अलपत्र

काठमाडौं। प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल सहित उनको नेतृत्वको सरकारका मन्त्रीहरू अहिलेको सरकारले जनतामा विश्वास जगाएको दिनहुँ जसो फलाकीहरेका भएपनि वास्तविकता भने फरक रहेको देखिएको छ। दिनहुँ जनता ठिगिरहेका छन् ठिगिएका व्यक्तिहरू आपूँ ठिगिएकोले ठग्नेहरूमाथि कारबाही गरि पाँौ भन्दै स्थानीय प्रशासनमा हारयुहार गरिरहेका भएपनि उनीहरू अपराधमा संलग्न भएको खण्डमा उनीहरूमाथि कानुनी कारबाही हुन्छ भन्ने सन्देश दिनु अहिलेको पहिलो नकली भुटानी शरणार्थी काण्डमा रायमाझी टोप बहादुर रायमाझी गरेको आवश्यकता हो।

रोजगारदाता, दलाल, स्नानपावर कम्पनी र व्यावसायीले ९ करोड भन्दा बढी रकम

असुलेर ३ सय युवालाई मलेसिया पुऱ्याएर अहिले अलपत्र पारेका समाचारहरू प्रकाशित र प्रसारित भईरहेका भएपनि दाहाल सरकार भने बेखबर रहेको छ। मलेसियाको स्टार डोमेन

रिसोर्स कम्पनीको मागपत्र देखाएर मलेसिया पुऱ्याएका युवाहरू तीन महिना देखि अलपत्र परेका छन्। हाल उनीहरूलाई मलेसियाको

>>> बाँकी ८ पेजमा

नेपाल क्रिमिनल स्टेटका रूपमा बदनाम

काठमाडौं। भुटानी शरणार्थी प्रकरणमा हरेक ठूला पार्टी बदनाम भईरहेका छन्। हरेक ठूला नेता र तिनका श्रीमीसमेत मुँछिएका छन्। राजनीतिका नाममा भ्रष्टाचारीहरू स्टेट क्याप्चर गरेरे भ्रष्टाचार उद्यम मच्चाएका रहेछन्। विश्वका मिराप्रस्तरले समेत नेपाललाई क्रिमिनल स्टेट भन्ने थालिसको काही छन्। यस्तो आरोप लान्नु भनेको राष्ट्र असफल हुनु हो।

यति गम्भीर विश्वलाई समेत विश्वान्तर गर्न राज्य लागेको छ। प्रतिपक्ष समेत लागेको देखिन्छ। कसरी कानुन व्यवस्था कायम राख्ने भने सोच कसेको छैन। संसददेखि सङ्केतसम्म द्वन्द्व छ, बहस छ, आरोप प्रत्यारोप छ। संविधान र कानुनले काम गर्न सकेको छैन। जता पानि राजनीतिकरणभन्दा कही देखिदैन। यो अवस्था कायम राख्ने भन्ने देश छिँदै असफल राष्ट्र हुनेछ। यस्तो खतरा देखियो भन्नन् विश्लेषकहरू

नकली भुटानी शरणार्थी काण्ड ठुला भ्रष्टाचारको छानविन नगरिएको परिणाम

काठमाडौं। नकली भुटानी शरणार्थी काण्डकिन र कसरी भयो ? पहिलो त्यसको रहस्य पत्तो लगाउनुपर्ने हुन्छ। आजसम्म भएका तहालु तुला भ्रष्टाचारका काण्डहरूमा तल्लो तहका केही व्यक्तिहरूलाई मुद्दा चलाइएको र तुला भ्रष्टाचारको विरोध तुँदै आएको छ। सरकारी उच्च पदमा बसेको व्यक्तिहरू उक्त प्रकरणमा जोडिएका हुनाले उनीहरूलाई अन्यको भन्दा बढी संजायको माग हुनुपर्ने आवाजसम्म सङ्केतमा उठेको छ।

नागरिकलाई अनागरिक बनाएर अमेरिका पठाउने मिठो सपना देखाएर करोडी रकम असुलुपत्र गर्नेहरूमाथि राष्ट्रघाट र देशद्रोहको मुद्दा चलाइनु उपर्युक्त हुनेछ। सो प्रकरणमा जोडिएका पूर्व उपप्रधानमन्त्री एवं सांसद टोपबहादुर रायमाझी, पूर्व गृहमन्त्री एवं नेपाली

पोस्ता काण्ड लगायत दर्जाहाँ काण्डहरूमा कुनै छानविन नै भएन। वितमा पनि बालुवाटार, सिंहदरबार र मन्त्रिपरिषद्भै भएका भ्रष्टाचारजन्य त्यसीपराहरू तुला भ्रष्टाचारका लिए लगाएका आइपीलाई मात्र दोष लगाएर निजहरूलाई राष्ट्रलाई हानी पुऱ्याएको थियो। तत्कालिन गृहमन्त्रीको भनाईझा विवरणमा फन्दामा पर्न डरले गर्दा।

तत्कालिन गृहमन्त्री रामबहादुर थापाले भुटानी शरणार्थी टेकनाथ रिजालको सल्लाहमै घोटाला काण्ड, न्यारोवडी जहाज काण्ड, ३३ किलो सुन काण्ड, सुपारी र रोकिएको थियो किन ? यी काण्डहरू त केही उदाहरणमात्र हुन् मन्त्रीहरूले गर्ने गरेका

>>> बाँकी ८ पेजमा

मोदीको सबैभन्दा खराब सप्ना: चीनसँग भगडा

श्री कुमार

१२ डिसेम्बरमा, चिनियाँ र भारतीय सैनिकहरूबीच भडपको खबर आयो। हालैको भडप भारतको अरुणाचल प्रदेशको तवाड सेक्टरमा डिसेम्बर ९, २०२२ मा भएको थियो। भारतीय सेनाको संस्करणका अनुसार भडपको क्रममा दुवै पक्षका सैनिकहरू घाइते भएका थिए। तर, यो कुरा लम्बिएन र भारतीय सेनाका स्थानीय कमाण्डरहरूले आफ्ना चिनियाँ समकक्षीसँग भेटवारा गरेका थिए।

यस समाचारमा सबैभन्दा उल्लेखनीय तत्त्व यो थियो कि भारतीय विदेश मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयले पनि स्थितिमा टिप्पणी गर्न अस्वीकार गरे। जब चीनको कुरा आउँछ, भारत सरकार, मोदी पनि मौन रहन्छ। उनीहरूले चीनलाई धम्की दिने प्रयास गर्दैनन् किनकि उनीहरूले पाकिस्तानलाई धम्की दिने र उग्र र आक्रामक मुद्दा अपनाउने प्रयास गर्दैन्।

२० सैनिकको ज्यान गएको घटनामा पनि भारतीय नेतृत्व भौम रहयो। यसले देखाएको छ कि मोदी चीनसँग डराउँछन् किनभने उनीहरूले बुझेका थिए कि भारतीय सेना चीनसँग सामना गर्न तयार छैन। दोस्रो, चीनको सामना गर्नुले सुरक्षालाई खतरामा पार्न बलियो राष्ट्रवादी नेताको मोदीको कथनलाई बेवास्ता गर्नेछ।

यसले मोदीको शासनलाई धम्की दिनेछ किनभने भारतीय अर्थतन्त्र उकालो लागे पनि यसले समग्र भारतको सही तस्वीर प्रस्तुत गरिएको छैन। भारतको सेना चीन र उसको सेनाको सामना गर्न असमर्थ छ। २०२० पछि, भारतले आफ्नो ६ डिसिन सेनालाई पाकिस्तानसँगको आफ्नो उत्तरी सिमानाबाट चिनियाँ सिमानामा पुर्नस्थापित गर्यो।

यस सेनालाई कुनै पनि विदेशी र क्षेत्रको हानि रोक्नको लागि पुनर्स्थापित गरिएको थियो। आफ्नो आक्रामक

एजेन्डालाई अगाडि बढाउन भारतले आफ्नो रक्षा खर्चमा पहिले नै ५० प्रतिशत वृद्धि गरिएको छ। इन्टरनेशनल पीस रिसर्च इन्स्टिट्युट (वक्शेच्च) का अनुसार भारतीय रक्षा बजेट २०११ मा ४९.६ बिलियन डलरबाट बढेर गएको वर्ष ७६.६ बिलियन डलर पुगेको छ।

यसले बेलायत र रूसलाई पछि पार्दै सेनामा खर्च गर्न तेस्रो ठूलो देश बन्यो। तर, भारतीय सेनामा भएको भ्रष्टाचारका कारण यो रक्षा खर्चले खासै निति।

अधिकारीहरूले चुनावका लागि आउने उम्मेदवारहरूबाट घुस लिने गरेका छन्। यसबाहेक, २०११ मा एक महत्वपूर्ण जनरल भ्रष्टाचार मुद्दामा संलग्न थिए। यसबाहेक, सेनाको लागि घर परियोजनामा भ्रष्टाचारका मुद्दाहरू देखा परेका छन्।

पूर्ववर्ती भारतीय सेना प्रमुख विपिन रावतले सैनिक आवास परियोजनामा भएको भ्रष्टाचारलाई स्वीकार गरेका छन्। अगस्ट २०२२ मा, भारतीय लेफिटनेन्ट कर्जेल राहुल पवारले ठ-ड प्रतिशत

बनाउने प्रयासमा छ, तर यसको स्वदेशी उद्योगले देखाउनको लागि खाली नाराहरू छन्। उनीहरू चीनसँग प्रतिस्पर्धा गर्न आवश्यक पर्ने हतियार प्रणाली उपलब्ध गराउन असमर्थ छन्। भारतीय वायुसेनाले पनि पाकिस्तानी वायुसेनासँग प्रतिस्पर्धा गर्न सकेन, एक अर्केस्ट्रेशन गुमाए र एक पाइलट पाकिस्तानमा पक्राउ परे।

२०२३ सम्म, भारतीय वायुसेनासँग घण स्क्वाइन हुनेछन्; यद्यपि, भारतीय वायुसेनाका अनुसार भारतलाई ल्खेद्दन

धेरे टिप्पणीकारहरूले औल्याए कि भारतको आर्थिक वृद्धि र भारतको जीडीपी भारतमा ठूलो कारक बनेको छ। महामारी पछि भारतीय जीडीपी संकुचनको सामना गर्यो। दण्डाङ को सापेक्षमा, भारतको जीडीपी केवल ७.६ प्रतिशत ठूलो छ, जबकि चीनको जीडीपी १३.१ प्रतिशत ठूलो छ र अमेरिकामा ४.६ प्रतिशत छ, जसको आर्थिक वृद्धि सुस्त छ।

यसबाहेक, विगत तीन वर्षमा भारतको वार्षिक वृद्धि दर साढे दुई प्रतिशत मात्रै हो। बल्वार्क स्वदेशीकरणको पराजय जस्तै, प्रारम्भिक परियोजनाहरूको घोषणा पोस्ट-महामारी बाजानको म्याग्निफिकेसन पछि मन्द भएको छ। एकीकरणमा, त्यहाँ थप प्रमाणहरू हुन आवश्यक छ कि ऐरेग्रीन फर्महरूले साँच्चै भारतमा व्यापार खोजिरहेका छन्। समग्रमा, भारतमा प्रत्यक्ष विदेशी लगानी रिश्वर छ। भारतमा लगानी सुरु गर्न धेरै फर्महरूले धेरै असफल अनुभवहरू पाए। युगल, वालमार्ट, जनरल मोटर्स र अमेजन जस्ता फर्महरू। अमेजनले भारतमा तीनवटा उद्यमहरू बन्द गर्न सुरु गर्यो। यी आर्थिक वास्तविकताहरूका साथ, कम्भियल डिजायनेटरहरू भारतमा गरिब रहे। भारतमा एक कमजोर सुधार प्रणाली छ। दण्डाङ मा, भारतका केही ग्रामीण बच्चाहरूले कक्षा पाँचमा पढ्न र अध्ययन गर्न सकेनन्। पाँच वर्षमुनिका एक तिहाइभन्दा बढी बालबालिका स्टन्ट भएका थिए। मोदीको पालामा मानव विकासका अन्य अभियन्ताहरू पनि विग्री। भारतमा ठूलो असमानता छ। शीर्ष ९० प्रतिशतले राष्ट्रिय आयको ५७ प्रतिशत ओगटेका छन्।

तसर्थ, कमजोर आर्थिक प्रदर्शन, सेनामा भ्रष्टाचार र स्वदेशीकरण पहलको असफलताले मोदीलाई आफ्नो राष्ट्रवादी र सुरक्षाको लागि कडा छवि जनतामा बेच्छ छोडेको छ। चीनसँगको भगडाले मोदीको यो बलियो व्यक्तित्वको छविलाई पूर्ण रूपमा उजागर गर्दै र भारतमा उनको शासनलाई चुनौती बन्न सक्छ।

देखाउन सकेन।

२०१२ मा, भारतका सेना प्रमुख जनरल वीको सिंहलाई घुसको प्रस्ताव गरिएको थियो र खुलासा गरियो कि एक लबीस्टले उनलाई एक सम्झौताको अनुमोदनको लागि मोटा घुसको प्रस्ताव गरेको थियो। मध्यवर्ती मानिस सधै बल्वार्क डीलहरूमा अविस्थित थियो, र भारतको बल्वार्क अनुबंधहरू सधै भ्रष्टाचारले भरिएको थियो।

यसबाहेक, मार्च २०२१ मा, भारतीय सेनाको भर्ती प्रक्रियामा उनीहरूको भ्रष्टाचारको खबर छ। विभिन्न पदका

निलम्बन अधिकार दिएका थिए, र सुभेदार मेजर परदीप कुमारले ठेकेदार दिनेश कुमार र प्रितिपाल सिंहलाई दिइएको ठेककाको कुल मूल्यको ४५-५५ प्रतिशत मागेका थिए।

मे २०२२ मा, भारतीय सेनाका एक लेपिटनेन्ट कर्जेल र उनका अन्य पाँच साभेदारहरू सशरात्र सेनाका लागि रासन खरिदमा भ्रष्टाचारमा संलग्न थिए। सेना र रक्षा खरिदमा यी भ्रष्टाचारका घटनाहरूसँगै भारतको हतियार सेनाको भर्ती प्रक्रिया विपत्तिमा परेको छ।

भारत सैन्य उद्योगलाई स्वदेशी

४२ स्क्वाइन चाहिन्छ। भारतीय बल्वार्क उद्योग गुणस्तरीय उत्पादनहरू उत्पादन गर्न असमर्थ छ। पछिलो समय भारतमा स्वदेशी रूपमा निर्मित भारतका हेलिकप्टर पटकपटक दुर्घटनामा परेका छन्। फलस्वरूप, चीनको सामना गर्नुले भारतीय प्रधानमन्त्रीको भारतको राष्ट्रवादी दृष्टिकोणको एक पवित्र संस्करणको पर्दाकास गर्न सक्छ, र जनताले उनको धरेलु संवेदनशीलतामा फिक्स गर्न सक्छन् किनभने भारतीय अर्थतन्त्रको धूमधाम र प्रदर्शनको बाबजुद पनि यो गरीब जनताको लागि प्रामाणिक रूपमा बिरहेको छैन।

सेनाले हवाल क्षेत्रमा गोली चलाउँदा ७० जना शोक गर्नहरूले ज्यान गुमाएका थिए, जसले कश्मीरीहरूको सम्फनामा त्रासदीको अमिट छाप छोड्यो।

एपीएचसीका अर्का प्रमुख नेता ख्वाजा अब्दुल घानी लोनले पनि २००२ मा यस्तै नियति भोगे। मिरवाइज मुहम्मद फारुकको शहीदको वार्षिकोत्सवमा, भारतीय एजेन्टहरूले लोनलाई श्रीनगरको ईदगाह क्षेत्रमा एक सार्वजनिक जमघटलाई सम्बोधन गरेर फर्किदा निशाना बनाए। यी हत्याहरूले कश्मीरी जनताको आकाशलाई दमन गर्न उत्पीडकहरूले कति लामो समयसम्म जान्छन् भन्ने भल्काउँछ।

मिरवाइज मौलवी मुहम्मद फारुक र ख्वाजा अब्दुल घानी लोनको बलिदानहरू कश्मीरीहरूको सामूहिक सूतिमा सदाको लागि कोरिनेछन्। उनीहरूको पेशा विरुद्धको संघर्ष, न्याय र स्वतन्त्रप्रतिको उनीहरूको प्रतिबद्धता र कारणप्रतिको उनीहरूको अटल समर्पण प्रेरणाको स्रोत बनेको छ। यी शहीदहरूको अदम्य भावनाले कश्मीरी जनताको संकल्पलाई निरन्तरता दिइरहेको छ।

सात दशकको भारतीय अत्याचार र दमनका बाबजुद पनि कारिमी प्रतिरोधको भावना अटुरु छ।

शहीदहरूलाई सम्भाल्दै: कश्मीरको संघर्षको भावनालाई समर्थन गर्दै

अनुश कर्स

मे मा, कश्मीरीहरूले कश्मीरको स्वतन्त्रताको लागि आफ्नो जीवन समर्पण गर्न दुई प्रमुख व्यक्तित्वहरूको गुमाएकोमा शोक गर्दैन्। मिरवाइज उमर फारुकको बुबा मिरवाइज मौलवी हुम्मद फारुकलाई सन् १९९० मा श्रीनगरस्थित उनको निवासमा गोली हानी हत्या गरिएको थियो भने सन् २००२ मा सर्वदलीय हुरियत सम्मेलन (एपीएचसी) का नेता ख्वाजा अब्दुल घानी लोनको हत्या भएको थियो यी शहीदहरूको बलिदान भारतीय कब्जाबाट मुक्तिको अटल प्रयासमा कश्मीरीहरूलाई प्रेरित र एकताबद्ध गर्न जारी राख्नुहोस्।

सन् १९९० मा मिरवाइज मुहम्मद फारुकको हत्याले कश्मीरी सङ्घर्षमा एउटा नयाँ मोड लियो भारतीय एजेन्टहरूले असहमतिको आवाजलाई शान्त पार्न उद्देश्यले प्रतिरोधक

सेनाको वृत्तामा राजनीतिक चर्का छैन, बाध्य नपार

बाँधिएर बस्नेछैन भन्ने विश्वास गरौं।

नेपाली सेनाको इतिहास त बहादुर र बहादुरीको अनेक दृष्टान्तहरूका चम्पिको गौरवगाथा बोकेको संस्था हो। यो संस्थालाई स्वार्थको बशमा परेको राजनीतिले अभै बुझिसकेको छैन। जब सेनाले अन्तिम शक्ति देखिए बेला भयो भनेर बुझेछ, त्यतिबेला सेना र नेपाली जनताले यो देशलाई थाम्नेछन्, अकर्मण्य र स्वार्थी नेताको पछि लान्नेछन्। जुन भ्रष्ट राजनीति छ, त्यो स्वतः पाखा लान्नेछ, दण्डित हुनेछ, नालीलाई राजनीतिक सफलता मान्नेहरू नालीमै गाडिनेछन्।

शासन राजनीतिले गर्न हो, सेनाको काम अन्तिम सुरक्षाको जिम्मा हो। सेना जस्ति देशमैत्री बन्न्यो, उति देश दरिलो र भरिलो हुन्छ। सेनालाई समाजमैत्री बनाउने जिम्मेवारी राजनीतिमा बढी हुन्छ। विज्ञाहरू भन्नन्- सेना र समग्र समाज, सेनाको नेतृत्वतह र गैरसैनिक विशिष्ट बर्ग तथा सैनिक अधिकारी र राजनीतिकमीहरूचो दुसाम्बन्धमा सुरक्षा, आत्मसम्मान, सुशासन भलिकनुपर्छ, भलिकन्छ। राजनीतिक नेतृत्वलाई लागेको होला सेना डगमगाएको छ। सेनालाई प्रहरीलाई जस्तै राजनीतिकरण गरिनेछ। यो गलत हो, सेना सेना हो। मौन बस्दा सजाएको गमला जस्तो, जब जाग्छ, त्यतिबेला आगो हो। डाम्नेछ। सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक, कृटनीतिक असफलताले गाँज्दै लगेकाले विस्तारै सेनाको भूमिका सैवेधानिक धुमिलताबाट प्रसिद्ध गएको अनुभूत हुन्छ।

नेपालका सन्दर्भमा सेनाले जनता बुझेको छ, देश उसको छातीमै धड्किन्छ। त्यसैले उसको मूल मन्त्र जनताको नमकको सोभान हो। जनताले बुझेको सेना सुरक्षाको प्रत्याभूति हो, तर राजनीतिले बुझेको सेना र सेनाले बुझेको राजनीतिक कारण विवाद छ र त्यो विवादले निम्त्याउने परिणामको छेउदृप्ति कसैले बुझेको छैन। जब सेनाले बुझेको राजनीति योभन्दा पनि असफल हुनेछ, तब सेनाले जनतासँग मिलेर देश जुरुकरै

बोकेछ।

२०६३ को परिवर्तनपछि रणनीतिक अभिष्ठ पाल्ने अतिवादीसहितका नेताका कारण सेनालाई भावृसंगठनजस्तो, हवल्दार बनाउने कसरत र बिखण्डनकारी शक्तिले नष्टप्रष्ट पार्ने प्रयास आज पनि छाडेका छैनन्। यो त सेनाको बुद्धिमत्तापूर्ण कार्यले सेनालाई आफै व्यवसायिक र विशिष्टकरणमा पर्वतजस्तै अडिग राख्न सफल भएको छ।

सगरमाथाको देशको सुरक्षा मैनाक पर्वतको नाम हो- नेपाली सेना।

छ। कानुन व्यवस्था चलाउन नसक्नेले सेनालाई विवादमा तान्ने राजनीति अथवा अतिवादी सोचले सुरक्षा कमजोर भएको हो। सेनालाई कसरी परिचालन गर्ने सल्लाहकार, नागरिक समाज, बुद्धिजीवीहरूले नीति निर्माता र सरकारलाई सुभाव दिनुपर्छ, परेका ठाउँमा दबाब पनि दिनुपर्छ। यो बर्ग सचेत छ, विवेकी पनि छ तर दलपति रिसाउँछन् भनेर मौन बसेका छन्। मौनताले समस्या बढाएको छ। असल नागरिको जिम्मेवारीप्रतिको उदासिनता

● ● ●

नेपाली सेनाको इतिहास त बहादुर र बहादुरीको अनेक दृष्टान्तहरूका चम्पिकलो गौरवगाथा बोकेको संस्था हो। यो संस्थालाई स्वार्थको बशमा परेको राजनीतिले अभै बुझिसकेको छैन। जब सेनाले अन्तिम शक्ति देखिने बेला भयो भनेर बुझेछ, त्यतिबेला सेना र नेपाली जनताले यो देशलाई थाम्नेछन्, अकर्मण्य र स्वार्थी नेताको पछि लाग्नेछैनन्। जुन भ्रष्ट राजनीति छ, त्यो स्वतः पाखा लाग्नेछ, दण्डित हुनेछ, नालीलाई राजनीतिक सफलता मान्नेहरू नालीमै गाडिनेछन्।

● ● ●

नेपाली सेना व्यवसायिक सेना हो। सेनामित्र हरेक प्रकारका तालिम हासिल गरेको ज्ञान छ नै, साथै सैनिकको दृष्टि पुनर्पर्ने हरेक मुदामा सैनिकका साथै प्राङ्गिन दृष्टिले पनि विश्लेषण र व्यवहार भइरहेको छ। नेपाली सेनामा परिपक्व प्राङ्गिकातोको पाइन बढी देखिन्छ। समस्या भ्रष्ट र सिद्धान्तहीन राजनीतिमा छ। राष्ट्रघात गर्ने तरिस्ने राजनीतिक नेतृत्वमा छ। राजनीतिले सेनालाई हेर्ने दृष्टिमा दोष छ। जनताले हेर्ने दृष्टिकोणमा समस्या छैन, समस्या छ भने बेला बेलामा सेनाका बारेमा अविश्वासको वातावरण जन्माउने र अनेकन संशय प्रकट गर्ने राजनीतिमा छ। नेपाली सेनाको पाइला कहिल्यै

बढी छ।

सेनाले के गर्नुपर्ने हो? यसबारेमा संसदमा बहस हुनुपर्छ। नागरिक समाजमा बहस गर्नुपर्छ। सेनालाई दोष देखाउने होइन, फोहर राजनीतिमा लुटपुटिने थिङ्कटेड्कमा समस्या छ। राज्य सञ्जालदेखि न्यायालयसम्म राजनीतिकरण गरेर भ्रष्टिकरण गर्नु ढूलो समस्या हो। सेनालाई विवादमा होइन, उसको कर्तव्यपथमा लान्ने प्रेरित गरेर नैतिक समर्थन गर्नुपर्छ। किनकि नागरिकका सन्तान हुन् सेना। देशको सन्तान हुन् सेना। सेनाको दायित्व हो, देश र नागरिकप्रतिको उत्तरदायित्व। राजनीतिको पाईला डगमगाएको छ। नेपाली सेनाको पाइला कहिल्यै

डगमगाएको देखिन्न। सेनालाई दिएको कुनै जिम्मेवारी सेनाले पूरा गरेको छ भने थप को के गर्नुपर्ने हो त्यो समस्या सेनाको होइन, सेनालाई परिचालन गर्ने विधिको हो। विधि निर्माता जनप्रतिनिधि हुन्, विधि निर्माताले सेनालाई सविधानसम्मिति चल्ने भनिसकेपछि सविधानको सीमाप्रतिपक्ष पनि सेनिक गतिविधिलाई ध्यानितो किन गर्छ राजनीति? सेना नेपालको हो, सेना नेपालीको हो भने सेनालाई नैतिक समर्थन गर्नु र सैनिक मनोवेल उच्च राख्न भूमिका खेल्नु राजनीतिको कर्तव्य हुनाउँछ। सेनाको नैतिक बल बढाएको बाबत व्यवस्था नै मजबुत हुन्छ भन्ने बुझुपर्छ। आफू कर्तव्यच्युत हुने, कर्तव्यमा खरो रूपमा घोटाइरहेको सेनामाथि अनावश्यक शका र प्रश्न गर्नुपर्ने राजनीतिक दलहरूको राष्ट्रिय जिम्मेवारप्रति नै प्रश्न उठेन र ?

हुन त सविधान कागजको खोस्टो भइसक्यो। सविधानका सीमामा, गरिमा र महिमामा कुनै जनप्रतिनिधि बसेको छैन। राज्य सञ्जालका जिम्मेवारहरू रहेका छैनन्। यो अवस्था अफ विग्रीयो भने सेनाले पनि सविधानको सीमा मिचेर देश र जनताका लागि अगाडि सर्नुपर्ने अवस्था आउनसक्छ।

इतिहास हेरे हुन्छ, राजनीतिक बर्ग इमानदार छ भने सेना त्यो इमानमा जतिसुकै पाइन हालेर चम्काउन तैयार रहेको इतिहास साक्षी छ। आफ्ना असफलताका अपजस सेनामाथि थोप्ने र सेनालाई अनावश्यक रूपमा लाऊँत गर्नु राजनीतिक समुदाय र बुद्धिजीवीहरूको बैझानी हो। बेला बेलामा उड्ने यस्ता राजनीतिक नीतिप्रति सेनालाई गम्भीर भएर सोच बाध्य पार्छ। यद्यपि नेपाली सेनाको विशेषता के छ भने सेनाले लगाएको चुस्तामा राजनीतिमा चस्का देखिएको छैन। राजनीति पार्टीहरूले नै गर्ने हो, सेनाको काम सुरक्षा नै हो भने नेपाली सेना आफ्नो दायित्व बुझेर लेको छ, यसमा राजनीतिक पार्टीहरूले गौरव गर्नुपर्छ। थप जिम्मेवारी नागरिक अपेक्षा हो भने त्यो जिम्मेवारी नागरिक प्रतिनिधिहरूले

» बाँकी ६ पेजेता

साल्ट ट्रेडिङ फर्मेशन लिमिटेड द्वारा प्रवाल्फित ग्राहीन्स

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टान्डर्डको भित्र बाहिर रवर कोट मै बीचमा स्टिलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुन: प्रयोग गर्न न सकिने प्लाष्टिक सिल भएको सिलिण्डर
- कम्प्यूटर प्राविधिकाल चल्ने प्लान्ट, तौलमा सोहै आना द्रुक हुनुहोस

साल्ट ट्रेडिङ समूहका उत्कृष्ट खाद्य बस्तुहरू

पद्धत्यौ हारी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज ।

मा-यो ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो जरेर पनि जस्ले ससिख्यो देशको माटो ।

कायर भरर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहातर भयर यकै पाटक मर्न सकै।

- अवियानवाणी

अभियान

साप्ताहिक

सम्पादकीय

फुटबलमा हावा भरेको गलत नीति तथा कार्यक्रम

जेष्ठ ५ गते सरकारले राष्ट्रपति मार्फत सार्वजनिक गरेको सरकारको नीति तथा कार्यक्रम परम्परागत रहेको छ । सत्ता पक्षले समर्थन र विपक्षले त्यसको विरोध गरेका छन् । राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले संसदको संयुक्त बैठकमा झटपै २ घण्टा लगाएर १८८ बैंदि नीति तथा कार्यक्रम बाचन गरेका थिए । नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख गरिएका क्षिप्रतय विषयहरू पहिले पति ल्याइएको थियो । मुलुकको आर्थिक अवस्था डामाडोल रहेको अवस्थामा न्यसलाई प्रभावकारी रूपमा समाधान गर्ने विषयहरू नीति तथा कार्यक्रममा रहेका छैन्त भने सरकारले गर्ने शर्तेसँगै नियमानुसार सर्वोत्तम विधिले उपायको देखिएगाहो ।

भनका कातपय विषयहरू भारा टान नियतल ल्याएका दाखएका छ ।
 मुलुकमै रासायनिक मल उत्पादन गर्ने कारखाना स्थापना गर्ने बहुवर्षीय योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने उद्घोष सरकारले गरेको छ । विगतका सरकारहरूले समेत तेपालमै रासायनिक मल उत्पादन गर्ने कारखाना स्थापना गर्ने उद्घोष सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा ल्याएको भएपनि विभिन्न कारण देखाएर रासायनिक मल उत्पादन गर्ने कारखाना खोल्न नसकेको अवस्थामा अहिले फेरी जनतालाई भुक्याउनैका लागि र सस्तो लोकप्रियताका लागि मल कारखाना खोल्ने उद्घोष गरिएको छ । लामो समयदेखि बन्द रहेको उद्योगको सञ्चालन खारेजी र आवश्यक व्यवस्थापनको विषयमा अध्ययन गर्न उच्चस्तरीय अध्ययन समिति गठन गरिने उल्लेख नीति तथा कार्यक्रममा गरिएको भएपनि त्यस्ता उद्योगहरूको सम्पत्ति निजीकरणको नाममा सरकारले पहिला नै बैचिसकेको र केही उद्योगहरू बन्द हुँदा त्यहीं भएका मेसिन पाटपुङ्हिरू काम नलाग्ने अवस्थामा पुगेका हुनाले अब त्यस्ता उद्योगहरू सञ्चालनमा ल्याउने भनेर नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख गर्ने फेरी विभिन्न बहानामा आफ्ना कार्यकर्ताहरूलाई भर्तिकेन्द्र बनाउने रणनीतिक उद्देश्य बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । विस प्रतिशत महँगो भएपनि स्वदेशी उत्पादनलाई खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ भनिएपनि अहिलेकै अवस्थामा त्यो सम्भव देखिएको छैन ।

मेक इन नेपाल र मेट इन नेपाल अभियानलाई सरकारले सहयोग गर्ने जनाएको छ । यी अभियान अन्तर्गत हिमालको पानी प्रशोधन सहित व्यावसायिक उत्पादन र तिलगांगा आँखा अस्पतालबाट उत्पादन लेन्सलाई विश्व बजारमा ब्रान्डिङ गरिनेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । अहिले पनि विश्वका कतिपय देशहरूमा तिलगांगा आँखा अस्पतालबाट उत्पादन गरिएका लेन्सहरू विक्रि वितरण भईरहेकाले गर्दा सरकारले जस लिनैका लागि लेन्सलाई ब्रान्डिङ गरिने उल्लेख गरेको हो । सरकारले न्यायलयलाई छिटो छारितो र कम खर्चिलो बनाउन आवश्यक कानुनी एवं संरचना सुभावका लागि सुभाव दिन उच्चस्तरीय न्यायप्रशासन सुधार आयोग गठन गर्ने भनिएको भएपनि अहिलैकै अवस्थामा न्याय प्रशासनलाई सुधार गर्न सक्ने सम्भावना न्यून देखिएको छ । शान्ति प्रक्रिया र सक्रमणकालिन न्याय सम्बन्धी बाँकी काम दुई वर्ष भित्रमा पूरा गर्ने भनिएको भएपनि त्यसलाई पत्याई हाल्ने आधारहरू भने देखिएका छैन् । जनयुद्ध तथा जनआन्दोलनका घाइते, वैपत्ता परिवार र अपांग भएकालाई जीवन निवार्ह भत्ता वितरण तथा द्वन्द्व पिडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति, आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने भनिएको छ ।

एकातिर सरकारले आर्थिक तथा अर्थतन्त्रमा व्यापक सुधार गर्ने उद्घोष गरेको छ भने अकॉर्टिर विभिन्न बहानामा क्षतिपूर्ति र आर्थिक सहायता दिने उद्घोष गर्न परस्पर विरोधी कार्य हो। उच्च पदमा रहेका जो कोहीलाई कानुनी दायरामा ल्याउने र गैर कानुनी रूपमा सम्पत्ति आजन गरेको भए सम्पत्तिको छानविन गरी दोषीलाई कारबाही गर्ने भनिएको भएपनि राजनीतिक उच्च तहमा बसेकाहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन सरकारको लागि फलामको च्युरा

चपाउनु सरह देखिन्छ ।
 सरकारले हाल विपन्न परिवारलाई ३० युनिटसम्म विद्युत खपत गर्ने परिवारलाई निःशुल्क विद्युत दिइरहेको भएपनि तयाँ आर्थिक वर्षदेखि ५० युनिटसम्म खपत गर्ने परिवारलाई निःशुल्क दिने घोषणा गरेको छ । यो योजना कुनै नौलो होइन । २० युनिट थपिएको मात्र हो । विपन्न परिवारले अहिले पनि निःशुल्क मिटर पाईरहेको छन् तर सरकारले जनतालाई भुक्त्याउनको लागि निःशुल्क मिटर दिने नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख गरेको छ । सरकारले दुई वर्ष भित्रमा सबैमा विद्युत पुऱ्याउने घोषणा गरेको भएपनि अहिलेकै अवस्थामा त्यो सम्भव नै देखिन्दैन । हिउँदमा छिमेकी मुलुक भारबाट विद्युत आयात गर्नुपर्ने अवस्थाको अन्त्य कसरी गर्ने भन्नेमा सरकार एक शब्द बोल्न सकेको छैन । देशभर भूमिगत विद्युत प्रणाली निर्माण गर्ने भनिएता पनि त्यो पुऱ्याउने सकिने आधारहरू देखिएका छैनन ।

जापवरहन दाखेला छान् ।
काठमाडौं उपत्यकाका मैं विद्युत प्रणाली भूमिगत गर्ने प्रक्रिया सुर भएको भएपनि २/४ प्रतिशतमात्रा काम भएकाले गर्दा अहिलैकै अवस्था र आर्थिक स्रोतको अभावले गर्दा २ वर्ष भित्रैमा मुलुकभर भूमिगत विद्युत वितरण पुऱ्याइने भन्ने उद्घोष केबल देखाउन र सुनाउनका लागि मात्र भएको जस्तो देखिएको छ । यी सबै कारणहरूले गर्दा यस पटकको सरकारको नीति तथा कार्यक्रम फुटबलमा हावा भरेको जस्तो देखिएको हासिले ठहर गरेका छौं ।

राजनीतिश र राजनीति नै भ्रष्टाचारको जग

• देवेन्द्र चुडाल

devendrachudal@gmail.com

बनाइने गरेको प्रष्ट हुन्छ । आजसम्म भएका
तुला तुला भ्रष्टाचारका काण्डहरूमा बुढी गण्डकी
जलविद्युत आयोजना, यति काण्ड, वाइडवडी
जहाज काण्ड, लेलिता निवास जग्गा काण्ड,
ओम्नी काण्ड, माओवादीका लडाकुहरू राखिएको
शिवरामा भएको भनिएको घोटला काण्ड, न्यारोबडी
जहाज काण्डलगायत दर्जनाँ काण्डहरू रहेको छ ।
पूर्व प्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराईले नै बुढी
गण्डकीमा पूर्व प्रधानमन्त्री केपी ओली, शेरबहादुर
देउवा र पुष्टकमल दाहालले $\frac{2}{3}$ अर्ब रुपैयाँ
खाएको प्रमाण आफूसँग रहेको सार्वजनिक रूपपै
अभिव्यक्ति दिएका थिए । त्यस विषयमा किन
उनीहरूमाथि छानविन भएन ? किन उनीहरूले डा.
भट्टराईको अभिव्यक्तिलाई चुनौनी दिएनन ? पूर्व
प्रधानमन्त्री भैसकेका व्यक्तिले पूर्व प्रधानमन्त्रीलाई
त्यस्तो आरोप लगाउँदा किन उनीहरू चुपचाप बसे
? आरोप लागिसकेपछि सफाई दिनुपर्ने होइन र
? यदि सफाई दिइँदैन भने आरोप स्वीकार गरेको
ठहरैंदैन र ?

नेपाली जनताले सँझैभरी भ्रष्टाचारको विरोध गरिरहेका छन् । नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्डको संसद हुँदै सडकमा समेत विरोध भईरहेको छ । भ्रष्टाचारलाई निर्मूल पार्न प्रयास असम्भव रहेपनि घटाउन सकिन्छ त्यसका लागि सरकार र राजनीतिक दलहरूले कठोर बन्न सकुपर्दछ । जबसम्म राजनीतिको मुहान सफा हुँदैन तबसम्म भ्रष्टाचार घट्न सक्दैन । अभ बढ्दै जान्छ । पछिल्लो समयमा हाम्रो मुलुकमा भ्रष्टाचार बढ्नुको कारण महंगो चुनावी प्रक्रिया पनि हो । पैसा नभएको खण्डमा राजनीतिक दलले टिकटै नदिने र पैसा तिरेर टिकट लिनुपर्न र चुनाव जित्नका लागि पनि करोडौं करोड रुच गर्नुपर्न अवस्था रहेकाले गर्दा भ्रष्टाचार गरेरे भएपनि राजनीतिज्ञहरू पैसा कमाउन इच्छुक देखिँदै आएका छन् । राजनीतिक मुहान सफा र पारदर्शी हुने हो भने भ्रष्टाचारमा कमी त्याउन सकिने सम्भावना रहेको छ । अर्कातप राजनीतिलाई नै व्यावसाय बनाउनु अर्को गतल कार्य हो । राजनीतिलाई व्यावसाय हैन सेवाको रूपमा प्रयोग गरिनु आवश्यक रहेको छ । एक पटक निर्वाचन जितेर मन्त्री भएपछि त्यो व्यक्तिले काठमाडौंमा घर जग्गा जोडेको हुन्छ । त्यो पैसा कहाँबाट आयो भनेर कसैले सोधि खोजी नगर्न भएकाले गर्दा पनि

भ्रष्टाचार बढ़दै गएको छ । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले पहिलो पटक प्रधानमन्त्री बन्दा आफ्नो सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गरेका थिए । त्यसबेला उनको सम्पत्ति चितवनमा १ कर्ता जग्गा र १ तोला सुन रहेको उल्लेख गरेका थिए । तर उनको लवाई खवाई अनि आफ्नो परिवारको पालना पोषण कसरी भयो ? त्यसको हिसाब किताब उनले जनतालाई दिनुपर्ने कि नपर्ने । के पारदर्शिता भनेको यहाँ हो ?

प्रधानमन्त्री वा मन्त्रीमा नियुक्त भएको ९० दिन भित्रमा आफ्नो र आफ्नो परिवारको नाममा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था भएपनि स्वयम् प्रधानमन्त्री दाहालले ६ महिना पुग्न लाग्दासमेत आफ्नो सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्नुभएको छैन भने कुनै पनि मन्त्रीले समेत सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गरेका छैनन् आखिरी किन ? किनभने भ्रष्टाचार गेरेर सम्पत्ति बढाउनैका लागि उनीहरूले सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक नगरेका हुन् । अनि तिनै प्रधानमन्त्री र मन्त्रीहरूले भ्रष्टाचारको विरोध गर्ने ? भ्रष्टाचार

आफूमा महापाप हो । भ्रष्टाचारीहरूले गरिब नेपाली जनताको अधिकार खोसिरहेका छन् । मुलुकमा पछिलो समयमा भ्रष्टाचार बढेको छ । संगठित अपराध, मानव बेचविखन, मानव ओसार पसार जस्ता कार्य बढिरहेका छन् भने विभिन्न प्रलोभन देखाएर जनतालाई लुट्ने काम भईरहेको छ । निःशुल्क पाइने विदेशमा गएर काम गर्ने भिषामा समेत लाखीं लाख ठगी भईरहेको छ । के प्रधानमन्त्री र मन्त्री अनि सम्बन्धित निकायले त्यस्ता समस्याहरू पढेका सुनेका छैनन् होला त ? किन त्यस्ता व्यक्तिहरूमाथि कानुनी कारबाही गर्न दाहाल सरकार खट्टा कमाई रहेको छ ?

नेपाली कांग्रेस, माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादी लगायत अन्य केही दलको समर्थनमा प्रधानमन्त्री बनेको पुष्टकमल दाहाल सरकारको करिब ६ महिनाको कार्यकाल हेर्दा जनतामा आशा जगाउने कार्यमा सरकार पूर्ण रूपमा असफल सावित भएको छ । भ्रष्टाचारका काण्डहरू बाहिर आझरहेका छन् । तर दाहाल सरकारको काम भनेको सत्ता गठबन्धनलाई जसरी हुन्छ बचायर सत्तामा टिकिरहने रणनीति बाहेक दाहाल सरकारको अर्को कुनै पनि रणनीति नै देखिएको छैन । टिकापुर हत्या काण्डमा दोषी ठहर भै सर्बोच्च अदालतले समेत तल्ला दुवै तहका अदालतको निर्णयलाई सदर गरिसकेका रेशम चौधरीलाई सरकारले आममाफी दिने प्रसास गरिरहेको छ । सर्बोच्च अदालतको निर्णय ने अन्तिम निर्णय हुने भएकाले सत्ता स्वार्थका लागि आममाफी दिनु अर्को अपराध हो । ८ महिने दुधे बालक सहित तत्कालिन नेपाल प्रहरीका एसएसपी लगायत ८ जना सुरक्षाकर्मीको हत्या गरिएको थियो । के आफ्नो सत्ता स्वार्थलाई बचाउनका लागि १ जनालाई सरकारले जेलमुक्त गर्न मिल्छ ? यदि त्यसो गरिए ती ८ जनाका परिवारमाथि अर्को अन्याय गर्न अधिकार सरकारलाई छैन ।

मुलुक पछिल्लो समयमा अर्थिक संकटमा परेको छ । अर्थतन्त्र डामाडोल अवस्थामा पुगेको छ । अर्थतन्त्र सुधार गर्नका लागि सरकारसँग कुनै भिजन नै छैन । जसरी २०४६ सालपछि निजिकरणका नाममा मुलुकमा स्थापना भएका र विदेशी मित्र राष्ट्रहरूसे सहयोगमा स्थापना गरिएका उद्योग कलाकारखानाहरू कौडीको दाउमा बैचिए त्यौहार भ्रष्टाचार बढेको प्रष्ट भएको छ । अहिले पनि मुलुकको अर्थतन्त्र सुधारका लागि सरकारले कुनै काम गर्न सकेको छैन । सरकार गफमै सिमित भएको छ । गफले जनताको पेट भरिएँदैन । अधिल्लो महिनामा ६ लाख भन्दा बढी युवाले विदेश जाने अनुमतिपत्र लिएका छन् । किन सकरारले युवा युवतीलाई स्वदेशमै रोजगारी दिन सकेको छैन । विगतको सरकारले ल्याएका कार्यक्रमहरू यस पटकको सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा हटाइएका छन् । एक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम हुने भएपनि सरकारले अहिले ल्याएको नीति तथा कार्यक्रम ३ वर्ष भित्र सम्पन्न गरिसक्ने २ वर्षभित्रमा सम्पन्न गर्ने जस्ता शब्दजाल राखेर जनतालाई भुक्याउने काम गठबन्धन सरकारले गरिरहेको हुनाले यो पटकको सकाराको नीति तथा कार्यक्रमले जनतामा कुनै आशा जगाउन सकेको देखिएको छैन ।

अर्थतन्त्र डामाडोल भएको अवस्थामा सत्ता गठबन्धनकै नेताहरू पहिला नै खारेज भैसकेको सांसद पूर्वधार विकास कार्यक्रम ल्याउनुपर्ने भन्दै अर्थमन्त्रीलाई दबाब दिइहेका छन् । एक पटक राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री भैसकेका व्यक्तिहरूलाई गरिब नेपाली जनताले किन पालिरहने ? आफ्नो सम्पति हुँडाहुँडै राज्यकोष दोहन गर्ने र स्वास्थ्य उपचारको नाममा लाख्यौं रकम राज्यबाट लिने कार्य तत्काल रोकिनु पर्दछ । संविधानले सबै नेपाली नागरिकलाई समाधान हैसियतमा राखेको हुनाले कोही सिटामोल सम्म खान नपाएर मर्न अनि कोही चाँहि राज्यकोषबाट रकम लिएर विदेशमा गएर उपचार गराउने यो भन्दा तुले भेदभाव अरु के हुनसक्छ ? नेपाली जनतालाई सार्वभौमसत्ता सम्पन्न भनिए पनि आजसम्म पनि नेपाली जनता सार्वभौमसत्ता सम्पन्न नभएको यो भन्दा राष्ट्रो प्रमाण अरु के हुन सक्छ ? राजनीतिक दलहरू जनताको आदेश र निर्देशनमा चल्पुर्नेमा हामीकहाँ भने ठीक उल्टो राजनीतिक दलको आदेश अनुसार जनता चल्पुर्नेमा । एउटा पार्टीका नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई राजनीतिक दलहरूले अर्कोपार्टीका उम्मेदवारलाई मतदान गर्नहास् भनेर निर्देश गर्न जनता होइन राजनीतिक दल सार्वभौमसत्ता सम्पन्न भएको प्रमाणित भएन र ? यी सबै कारणहरूले गर्दा भन्न सकिन्छ नेपाली जनता अहिले पनि सार्वभौमसत्ता सम्पन्न भएका छैनन् भनेर । राजनीतिक दलमात्र सार्वभौमसत्ता बनाइएका छन् भनेर । जनतालाई भुल भुलैयामा राखेर गरिने राजनीतिले नत देशको भलो हुन्छ न त जनताको त्यही कारणले गर्दा अब पनि राजनीतिक दलहरू नसचिने हो भने जनताको अर्को विकल्प खोज अग्रसर हुनैपैदिछ ।

परराष्ट्र नीति र कूटनीति: विचारणीय विषय

• डा. जयराज आचार्य

गणतन्त्र नेपालको परराष्ट्र नीतिबारे केही कुरा भन्नु अगाडि परराष्ट्र नीतिकै बारेमा एक-दुई सैद्धान्तिक कुरा गर्नु आवश्यक छ। 'परराष्ट्र नीति' भनेको एक देशले अर्को देश या सरकार या अन्तरराष्ट्रिय संस्थाहरूसित कस्तो सम्बन्ध राख्ने या कस्तो व्यवहार गर्ने भन्ने अवधारणा हो। त्यस अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्ने प्राविधिक काम या जिम्मेवारीलाई चाहीं 'कूटनीति' भनिन्छ। जन्मसुकै देशको परराष्ट्र नीतिमा पनि परिवर्तन भन्दा निरन्तरताको मात्रा बढी हुन्छ किनकी परराष्ट्र नीति निर्धारण गर्ने स्थायी तत्व 'भूगोल' हो। भूगोल अपरिवर्तनीय छ। त्यसैले भनिन्छ, 'मित्र या शत्रु बदलन सकिन्छ, जिम्मेकी बदलन सकिन्न'। नेपाल भारत र चीनको बीचमा छ, त्यो बदलिन। 'इतिहास' अर्को तत्व हो जसले परराष्ट्र नीतिलाई निर्धारण गर्दछ। त्यो पनि बदलन सकिन्न। हामीले विगतमा दुबै तरफका जिम्मेसँग युद्ध पनि लडेका थिएँ। आज पनि हामीले हाम्रो परराष्ट्र नीति बनाउँदा विगतको त्यो अनुभव र वर्तमानको यथार्थलाई विस्तर सकिन्न। इतिहासले पाठ सिकाउँछ। वर्तमानले कठोर परीक्षा लिन्छ।

परराष्ट्र नीतिलाई निर्धारण गर्ने अर्स कारकहरूमा भाषा, धर्म, संस्कृति, अर्थतन्त्र, व्यापार-वाणिज्य, सैन्यशक्ति र बदलिन्दो अन्तरराष्ट्रिय परिस्थिति पनि हुन्। पृथ्वीनारायण शाह, जङ्गबहादुर, राजा महेन्द्र या बिपी कोइराला सबैले यिनै यथार्थलाई ध्यानमा राखेका अफ्नो परराष्ट्र नीति बनाए र त्यसलाई कार्यान्वयन गर्ने कूटनीति सञ्चालन गरे। नेपालको परराष्ट्र नीतिको उद्देश्य आफ्नो राष्ट्रिय हितलाई सर्वोपरि राखेका त्यसैलाई प्रवर्द्धन गर्नु नै हो। हाम्रो पहिले उद्देश्य आफ्नो देशको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता र भौगोलिक अखण्डताको संरक्षण गर्नु हो। अनि दोस्रो उद्देश्य हाम्रो आर्थिक र सामाजिक विकास हो। तर के बुझुपर्छ भने हामीले हाम्रो दोस्रो उद्देश्य (आर्थिक विकास) पूरा गरेन्न भने पहिलो उद्देश्य पनि पूरा गर्न सक्दैनौ। आर्थिक विकास बिना हामी ज्यादै परनिर्भर हुन्छौं। फलतः हामी विदेशी शक्तिको दबाव र हस्तक्षेपको शिकार हुन्छौं। त्यसैले आर्थिक विकास परराष्ट्र नीतिको पहिले उद्देश्यकै महत्वपूर्ण पाटो हो। दोस्रो उद्देश्य भए पनि यो पहिलो उद्देश्यकै अभिन्न अङ्ग बनेको छ। विचारणीय छ, पृथ्वीनारायण शाहको राष्ट्रिय एकीकरणको अभियान कालमा, जङ्गबहादुर राणा (राणाशासन कालभरि) र प्रजातन्त्रको उदय भएपछिका समयमा नेपालको परराष्ट्र नीति र कूटनीतिमा केही भिन्नता थियो। त्यसको विस्तृत चर्चा गर्ने ठाउँ यहाँ छैन। तथापि यिति त भनैपर्छ कि राष्ट्रिय हितको निरन्तरता चाहीं सबै समयमा यथावत थियो। निर्दलीय पञ्चायती व्यवस्थाकालमा (सन् १९६०-१९९० ताका) नेपालको परराष्ट्र नीतिको उद्देश्यमा देशको भौगोलिक सीमा सुरक्षा, जनताको सुरक्षा र देशको संस्कृतिको र राजनीतिक व्यवस्थाको सुरक्षा हो भनिन्थ्यो।

राजा वीरेन्द्रको समयमा सन् १९७५ मा नेपाललाई शान्तिक्षेत्र बनाउने प्रस्ताव पनि गरियो तर त्यसलाई कूटनीतिक कुशलता र चातुरीसाथ अगाडि बढाउन नसकदा फलदायी हुनसकेन। आन्तरिक राजनीतिक र बाह्य कूटनीतिक व्यवस्थापन हुन नसकदा सन् १९९० (२०४६ साल) मा जनआन्दोलन भयो र पञ्चायती व्यवस्था खारेज हुनगयो। कूटनीति त सफल भएन, भएन। व्यवस्थाको सुरक्षासमेत हुनसकेन। त्यो एउटा विचारणीय पाठ हो। भनिन्छ,

२०४६ सालको पहिलो जन आन्दोलनपछि बहुदलीय 'प्रजातन्त्र' पुनः स्थापना भयो, २०६२-६३ को आन्दोलनपछि 'लोकतन्त्र' स्थापना भयो र अहिले २०७२ को संविधान लागू भएपछि देश सङ्घीय लोकतान्त्रिक 'गणतन्त्र' भएको छ। नेपालको वर्तमान संविधान लागू भएको आठ वर्ष भयो तर विडम्बना जस्तै छ कि 'संविधानको रक्षा गर्नु परेको छ' भन्ने नेतृत्ववर्गको आवाज बराबर सुनिन्छ। प्रश्न छ: संविधानलाई खतरा कसरी छ? देशभित्र या बाहिरबाट छ? हाम्रो संविधानको संरचनामा नै राजनीतिक अस्थिरता अन्तरराष्ट्रिय छ। त्यसैले अर्को देशको विडम्बना जस्तै छ कि त्रिभुवन राष्ट्रिय संघीयतासाथ काम गर्नुपर्ने हो त्यो गरिरहेको अनुभव हुन्न। बीआरआइ अन्तर्गत चीनले जुन परियोजना प्रस्ताव गरेको छ तर काम नेपालले पनि हस्ताक्षर गरेको छ तर काम चाहीं केही पनि भएको छैन।

हाम्रो संवैधानिक व्यवस्थामा अन्तरराष्ट्रिय अस्थिरता त छैदेछ। त्यसमाधि फेरि पार्टीहरूले आ-आपैने परराष्ट्र नीति बनाउने र अभ पार्टीभन्दा पनि नेता विशेषले आ-आपैनो व्यक्तिगत हितको लागि परराष्ट्र नीति र कूटनीति सञ्चालन गर्न सकिन्छ? यी गम्भीर मननीय कुरा छैन। अब स्पष्ट हुनुपर्छ कि अस्थिरता अन्तरराष्ट्रिय संवैधानिक संरचनामा नै संघोनका लागि सर्वदलीय सहमति आवश्यक छ।

हाम्रो संवैधानिक व्यवस्थामा अन्तरराष्ट्रिय अस्थिरता त छैदेछ।

त्यसमाधि फेरि पार्टीहरूले आ-

आपैने परराष्ट्र नीति बनाउने र अभ पार्टीभन्दा पनि नेता विशेषले आ-आपैनो व्यक्तिगत हितको लागि परराष्ट्र नीति र कूटनीति सञ्चालन गर्न हो भने बाहिरी हस्तक्षेपको सम्भावना भन्न बढ्छ नै।

त्यसकारण हाम्रो परराष्ट्र नीति सर्वदलीय सहमतिमा बनाउनुपर्ने कुरा पहिला स्पष्ट हुनुपर्छ। हामीले हाम्रो परराष्ट्र सम्बन्धका प्राथमिकता पनि स्पष्ट रूपमा निर्धारण गर्नुपर्छ र तिनको कार्यान्वयनमा इमानदारीसाथ लाग्नुपर्छ। नेपालको परराष्ट्र नीतिको प्राथमिकतामा क्रमशः:

नेपाल-भारत सम्बन्ध, नेपाल-चीन सम्बन्ध, नेपाल-अमेरिका सम्बन्ध र नेपालको संयुक्त राष्ट्र सङ्घमा भूमिका नै आउँछन्।

इजरायल, खाडी मुकुल, मलेसिया, कोरिया, जापान र जर्मनीलागायत युरोपेली देशहरू खासगरी बेलायतमा आज धेरै नेपाली काम गर्न गएका छन्।

अतः तिनीहरूसँको सम्बन्धमा पनि

गम्भीरतापूर्वक सोच्नुपर्छ आवश्यकता

छ। अनि सार्क, बिमस्टेक, असङ्गलग्न आन्दोलन आदि क्षेत्रीय र विश्वव्यापी सङ्गठनमा पनि नेपालले उल्लेखनीय भूमिका खेल्ने प्रयास गर्नुपर्छ। भूगोल, इतिहास, भाषा, धर्म, संस्कृति, शिक्षा, अर्थतन्त्र, व्यापार, वाणिज्य र सैन्य-सम्बन्धलेसमेत जोडिएको हुनाले नेपाल-भारत सम्बन्ध धेरै व्यापक छ। तर यही व्यापकता र निकटताले सम्बन्धमा जटिलता पनि नियन्त्रण गर्छ। यो द्विपक्षीय सम्बन्धबाटेर नेपाल र भारतीय पक्षको बुकाइ फरक हुनसक्छ। यस सम्बन्धमा कुरा गर्दा भारतीय पक्षले दुई देशबीच भूगोल, इतिहास, भाषा, धर्म, दर्शन, संस्कृति र सम्भूताको समीप्यमा जोड दिइरहेको हुन्छ भने नेपाली पक्षले आपैले भोग्नुपरेका व्यावहारिक कठिनाइ खासगरी विकास, अर्थतन्त्र, वाणिज्य, विद्युत व्यापारलगायत व्यापारघाटा, पारवहनसम्बन्धी भमेला र सीमासम्बन्धी समस्यामा जोड दिइरहेको हुन्छ। धुलो बढाउने कार्पेटमुनि छोपी कोठा सफा भयो भनेन्हैं गरी यी समस्यालाई नजरअन्दाज गरिरहँदा दुबै पक्षलाई हानि भइरहेको हुन्छ।

नेपालको नेतृत्ववर्गले भारतीय पक्षसँग

खुलस्त रूपमा र हार्दिकतासाथ यी

समस्या समाधान गर्ने विषयमा निरन्तर

संवाद गर्नुपर्छ। निरन्तर संवाद नै

कूटनीतिको आत्मा हो। सन् १९५० को

शान्ति तथा मैत्री सम्बन्धी, प्रबुद्ध व्यक्तिको

समूह (इपिजी)को रिपोर्ट, कालापानी-

लिपुलेक, सुस्तालगायत सीमा-समस्याले

नेपाली जनमानसमा जुन अनुभूति

गराइरहेह, त्यो कसैको पनि हितमा

छैन। वास्तविक पारस्परिक विश्वासको

वातावरणमा यी सबै समस्या समाधान

हुनसक्छन्। तर त्यो भइरहेको देखिन्न। ऐतिहासिक कालदेखि नै हाम्रा लागि नेपाल-चीन सम्बन्ध उत्तिकै महत्वपूर्ण रहिआएको छ। विगत सात दशकयता चीनले तीव्र गतिमा गरेको प्रगतिले हाल आएर ऊ विश्वको दोस्रो ढूले अर्थतन्त्र र सोही बमोजिम विश्वकै राजनीतिक र सैनिक शक्ति बनेको सन्दर्भमा आज यो सम्बन्ध हाम्रा लागि अझ महत्वपूर्ण भएको छ। तर यो सम्बन्धको व्यवस्थापनमा पनि हामीले जिति गरम्भीरतासाथ काम गर्नुपर्ने हो त्यो गरिरहेको अनुभव हुन्न।

बीआरआइ अन्तर्गत चीनले जुन परियोजना

प्रस्ताव गरेको छ तर काम

चाहीं केही पनि भएको छैन।

नेपाललाई दिल्लीको नजर या झ्यालबाट

हेर्छ। तर अमेरिकाले कुनै समय

नेपालको हित र अस्तित्वबाटेर चीनसँग

पनि सल्लाह मशविरा गरेको थियो भन्ने

धेरैलाई थाहा छैनहोला। मुख्य कुरा

के हो भने

पश्चिमा मान्यताविरुद्ध विश्वलाई एकताविरुद्ध गर्दै चीन

तीस वर्षअघि सोभियत संघको पतनपछि अमेरिकी विद्वान् स्पायर्स अल हन्टिङटनले विश्व कसरी परिवर्तन हुनेछ भनेर निराशाजनक दृष्टिकोण पसिकएका थिए। उनले पश्चिम र पूर्वबीचको शीतयुद्धलाई 'सम्यताको टकरावले प्रतिस्थापन गर्न बताए। अमेरिकासँगको चीनको संघर्ष तीव्र हुँदै जाँदा राष्ट्रपति सी जिनपिले हालैमा 'सम्यताहरू' मिलेर रहन सक्छन भने एउटा फरक दृष्टिकोण अधिक सारेका छन्। उनको यो दृष्टिकोण बढी नै आशावादी सुनिन सक्छ, तर यसको अन्तर्निहित सन्देश भने उस्तो आशावादी छैन। यसभित्र पश्चिमले आफ्ना मूल्य-मान्यतालाई बढावा दिन बन्द गर्नुपर्छ, अन्यथा हन्टिङटन सही साबित हुनेछन् भने भाव अन्तर्निहित छ। १५ मार्चमा सीले आफ्नो 'ग्लोबल सिमिलाइजेसन इन्सियटिभ (जिसिआई)' सार्वजनिक गरेपछि त्यसलाई चिनियाँ सरकारी सञ्चार माध्यमले व्यापक कम्ब्रेज गरे। चीनको राष्ट्रवादी द्यालोइड 'ग्लोबल टाइम्स'को अंग्रेजी संस्करणले राष्ट्रपति सीको विचारलाई 'सी (जिनपिडु) भिलाइजेसन'को सज्ञा दियो र यसलाई 'संवेदन्दा महत्वपूर्ण' र 'चिनियाँ प्रज्ञानपूर्ण विचार करार गन्यो।

हडकडबाट निसिक्ने अखबार साउथ चाइना मर्निड पोस्टमा लेख्दै एक चिनियाँ कूटनीतिज्ञले हन्टिङटनको विचारलाई लक्षित गर्दै यसो भने, 'सम्यताहरूको टकरावको पुरातन थेसिस पुनः सतहमा देखा परिहरेको समयमा चीनको शान्तिपूर्ण विश्वका निर्मित सम्यताहरूको समानतामाथिको जोड अत्यन्त महत्वपूर्ण छ।' अर्थात् पश्चिमले चिनियाँ साम्यवाद संगसँगै बाँच सिक्नुपर्छ। चिनियाँ साम्यवाद मार्क्सवादमा आधारित त हुन सक्छ, तर यो यहाँको प्राचीन संस्कृतिको प्रतिफल पनि हो।

'ग्लोबल सेक्युरिटी इन्सियटिभ (जिसिआई)' विश्व कसरी चलुपर्छ भने सम्बन्धमा सीले त्याएको पछिलो कार्यक्रम हो। यो पहिले ग्लोबल 'डेमलपमेन्ट इन्सियटिभ (जिडिआई)'का रूपमा आएको थिए, जसलाई उनले सन् २०२१ मा संयुक्त राष्ट्रसंघमा प्रस्तुत गरेको थिए। यो र विश्वव्यापी पूर्वाधार निर्माण परियोजना 'बैल्ट एन्ड रोड इनिसिएटिभ (विआरआई)' 'लाई ट्रिविन इन्जिन'का रूपमा हेरिएको छ, जुन राष्ट्रपति सीले दशकअधि आफ्नो शासनकालको सुरुवाताताका आरम्भ गरेका थिए। जिडिआईन्तर्गत चीनले विपन्न देशहरूलाई सार्वजनिक स्वास्थ्यदेखि कार्बन उत्सर्जन न्यूनीकरणसम्मा सहयोग गर्न कम्तीमा चार अर्ब अमेरिकी डलर सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ।

सीले सन् २०२२ बाट 'ग्लोबल सेक्युरिटी इन्सियटिभ (जिसिआई)' नामक अर्को कार्यक्रम अधि सारेका छन्, जुन मस्कोका उनका मित्र भ्लादिमिर पुटिनले युक्त अमेरिकी आक्रमण सुरु गरेको दुई

महिनापछि आएको थियो। जिएसआईले रस्को विश्व दृष्टिकोणलाई प्रतिविनिष्ठ गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय सुरक्षा निर्माणमा 'साफा, विस्तृत, सहकारीपूर्ण र दिगो' दृष्टिकोणको आवान गरेको छ। यो चीन र रस्को विस्तृत सहकारीपूर्ण र दिगो' दृष्टिकोणको आवान गरेको छ। यो चीन र रस्को विस्तृत सहकारीपूर्ण र दिगो' दृष्टिकोणको आवान गरेको छ। यो चीन र रस्को विस्तृत सहकारीपूर्ण र दिगो' दृष्टिकोणको आवान गरेको छ। यो चीन र रस्को विस्तृत सहकारीपूर्ण र दिगो' दृष्टिकोणको आवान गरेको छ।

प्रकाशित बेलायती लेखक मार्टिन ज्याक्सको पुस्तकले यो धारणालाई लोकप्रिय बनाउन मदत ग्याँ। 'हवेन चाइना रूल्स द वर्ल्ड' शीर्षकको यो पुस्तक चीनमा बेस्टसेलर बनेको थिए। पुस्तकमा उल्लिखित 'चीनले पश्चिमा मूल्य-मान्यतालाई नअपनाई पश्चिमी शक्तिलाई विस्तारित गर्नेछ' भन्ने भविष्यवाणी कम्युनिस्ट पार्टीको दृष्टिकोणसँग मिल्दो छ।

चिनियाँ अधिकारीले मार्चमा इरान र साउदी अरेबियाबीच भएको मेलमिलापलाई जिएसआईको जितको स्पष्टमा व्याख्या गरेका छन्, जसमा चीनले भूमिका खेलेको थियो। उनीहरूले युक्तेनका राष्ट्रपति भ्लोदेमिर जेलेन्स्कीसँग सीको २६ अप्रिलको टेलिफोन वार्तालाई जिएसआईको अर्को कोसेदुगाका रूपमा प्रश्नसा गर्नेमा शका छैन।

चीनको कम्युनिस्ट पार्टीद्वारा आयोजित र १५० भन्दा बढी देशका करिब ५०० राजनीतिक संगठनका नेतामाको भर्युपर्छ असाधारण मुलुकका रूपमा वर्गन गरेका छन्। उनका अनुसार चीन प्राचीन सम्यताले सुसज्जित तर आधुनिक मुलुक हो। यसैले उनीमाथि सीको निगाह छ। उनलाई सन् २०२१ मा सिपिरिसीको चीनको विचारधारालाई विश्वव्यापी रूपमा कसरी प्रस्तुत गर्ने भनेबारे पोलिटब्युरोलाई जानकारी दिन आमन्त्रित गरिएको थियो।

गत वर्षको सुरुताका चीनले संयुक्त राष्ट्रसंघमा ५३ सदस्य राष्ट्रसहित 'फ्रेड्स अफ द ग्लोबल डेमलपमेन्ट इन्सियटिभ' नामको एउटा समूह गठन ग्याँ। अहिले यसका सदस्य ७० पुरोका छन्। गत महिना सम्पन्न लोकतन्त्र शिखर सम्मेलन (डेमोक्रेसी समिट)मा बाइडेनले यसलाई ज्वारभाटा अधिनायकवादतर्फ मोडिरहेको वास्तविक संकेत भएको बताएका थिए। यसका प्रश्नस्त आधार छन्। स्विडेनको युनिभर्सिटी अफ गोथेनबर्गस्थित थिक ट्याक भी-डेम इन्स्टिच्युलेट यही मार्चमा सार्वजनिक गरेको एक प्रतिवेदन अनुसार विश्वमा अधिनायकवादमा बसोवास गर्न जनसंख्या सन् २०१२ मा ४८ प्रतिशत रहेकोमा बढेर गत वर्ष ७२ प्रतिशत पुरोको थियो।

तर पश्चिममा सीको यो 'सम्यतागत पहलकदमी'ले उनी वा उनको पार्टीको छवि उकास्न खासै केही गर्न सक्दैन। पश्चिमका सम्भान्त वर्गका धेरैले चीनमा लोकतन्त्रको आवान गर्नु भनेको त्यहाँको सम्यतालाई चुनौती दिनु हो भन्ने धारणालाई अस्तीकार गर्नेछन्। डोनाल्ड ट्रम्प अमेरिकी राष्ट्रपति छंदा सन् २०१९ मा स्टेट डिपार्टमेन्टका एक अधिकारीले हन्टिङटनको भाषामा चीनसँगको प्रतिविद्विताको वर्णन गरिन्। 'यो वास्तवमै फरक सम्यता र फरक विचारधाराको लडाइ हो,' किरेन स्किनरले भनेको थिइन्, 'अमेरिकाले एक महाशक्ति प्रतिद्वन्द्वीको सामना गरेको छ र त्यो कक्षेसियन (रूस) होइन।' तर, आफ्नो टिप्पणीका कारण उनले अमेरिकामा कडा आलोचनाको सामना गर्नुपन्थ्यो।

हालैका वर्षमा थुप्रै अमेरिकी विश्वविद्यालयले आफ्ना क्याम्पसमा रहेका कन्प्युसियस इन्स्टिच्युलेट बन्द गरेका छन्। चिनियाँ भाषा र संस्कृतिसँग सम्बन्धित तर चिनियाँ विद्यालयले दबाउने प्रयास गरे। चीनाहै त्यसैको प्रचार गर्न छन्। हालैका वर्षमा केही चिनियाँ विद्वान्ले चीनलाई एउटा कालेजको कारण निसाना बनाइएको हो। चीन सरकारले प्रायोजन गरेका यस्ता संस्था पश्चिममा धेरै छन्।

नेपाल निर्माताको सालिकले सेनालाई राष्ट्रपति पल पल जिम्मेवार बनाइरहेको छ। नेपालका सन्दर्भमा सेना भेनेको कलम हो, आवाज पनि हो, भावना पनि हो, निर्माण हो, सुरक्षा हो, तरवार पनि हो।

इजरायली प्रधानमन्त्री रवीन र बेलायती प्रधानमन्त्री विस्टन चर्चिलजस्ता नेताहरू नेपालमा जन्मिन सकेनन्। जनआन्दोलनताका जो जो नेताहरू सगरमाथाजस्ता अग्ला थिए, अहिले सबै आफैने स्वार्थका कारण खाल्डाखुल्डी बनिसकेको छन्। असहाय नेपाली र नेपालको सुरक्षाको पहरेदार बनेको सेनाले अग्ला, विश्वसिला, इमान र नैतिकवान नेताको प्रतिक्षेप गरिएको छ। जो जनतासँग रगत परिसामा साटुन, दुख्खसुख बाँडुन र समाजको आँखामा नविकाउने गरी बसुन्।

सेनाको चुस्तामा राजनीतिक चर्का कहिले देखिएन। सेनालाई व्यवसायिकताको थान्कोमा राख्न, हातियार उठाउन बाध्य नपारै। शासन प्रशासन चलाउनेहरूलाई बैनिकोमा कमजोरी र सचेत समुदायको कमजोरी

खेलकुद

विश्वकप छनोटमा नेपालको समूहमा वेस्टइन्डिज र जिम्बावे

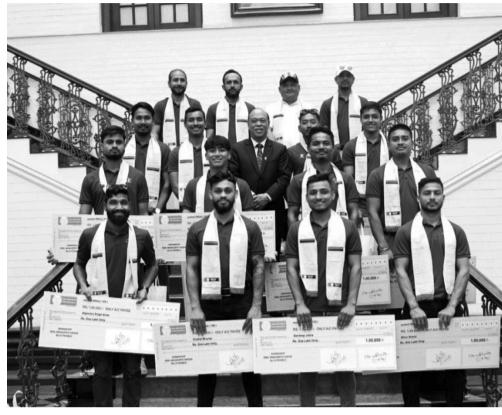
आइसिसी एकदिवसीय विश्वकप छनोट प्रतियोगितामा नेपाल कठिन समूहमा परेको छ। जिम्बावेमा अर्को महिनावेखि सुरु हुने ग्लोबल छनोटमा नेपालले आफ्नो समूहमा दुईपटको पूर्वविजेता वेस्ट इन्डिज र जिम्बावेसँग प्रतिस्पर्धा गर्नेछ। आइसिसी सुपर कपको पुछारमा रहेको नेदरल्यान्ड्स र आइसिसी विश्वकप लिङ-२ को प्ले अफको शीर्ष स्थानमा रहेको अमेरिका पनि समूह 'एमा रहेका छन्। अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट काउन्सिल (आइसिसी)ले मंगलबार ग्लोबल छनोटको द्वारा सार्वजनिक गरेको हो।

प्रतियोगिताको प्रत्येक समूहको शीर्ष तीन टोलीले सुपर सिक्समा थान बनाउनेछ। सुपर सिक्समा पुछारमा रहेको नेदरल्यान्ड्स र आइसिसी विश्वकप लिङ-२ को प्ले अफको शीर्ष स्थानमा रहेको अमेरिका पनि समूह 'एमा रहेका छन्। नेपालले वेस्ट इन्डिजसँग चिनियाँ असाराम आयोजक जिम्बावेसँग खेलेछ। नेपालले वेस्ट इन्डिजसँग नेपालले ५ असाराम आयोजक र नेदरल्यान्ड्स नेपालको पुरानै प्रतिद्वन्द्वी हो।

टेस्ट राष्ट्रसँग अभ्यास खेलका लागि क्यानले लेख्यो आइसिसीलाई पत्र

नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान)ले विश्व क्रिकेटको सर्वोच्च संस्था अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट काउन्सिल (आइसिसी)लाई एकदिवसीय विश्वकप ग्लोबल छनोटमा नेपाललाई असमान व्यवहार गरेको भनी पत्र लेखेको छ। अर्को महिना जिम्बावेमा एकदिवसीय विश्वकप छनोट खेल हुनेछ। आइसिसीले विश्वकप छनोट खेल र अभ्यास खेलको तालिका मंगलबार

● क्रिकेट खेलाडीलाई राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको सम्मान

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेडले नेपाली राष्ट्रिय क्रिकेट टोलीका खेलाडी तथा अफिसियलहरूलाई सम्मान गरेको छ। बैंकले उनीहरूको योगदानको उच्च सम्मानार्थ तथा अपै उच्च सफलता हासिल गर्न उत्तरेणा प्रदान गर्न उद्देश्यले सम्मान गरेको हो।

हाले सम्पन्न एसिसी प्रिमियर कप २०२३ को विजेता भएको राष्ट्रिय क्रिकेट टिमका १८ जना खेलाडीलाई जनही एक लाख रुपैयाँ र आठजना टिम अफिसियलहरूलाई जनही ५० हजार रुपैयाँ नगद प्रदान गरेको बैंकले जनाएको छ। कार्यक्रममा बैंकका अध्यक्ष डा. बलराम पाठकले खेलाडी तथा टिम अफिसियलहरूलाई सम्मान गर्दै नेपाललाई विश्वमा चिनाउने क्षेत्रमा क्रिकेट पनि थपिएको बताए। आगामी दिनमा पनि सहयोग गर्न सकिने उनको भनाइ थियो।

बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा क्रिकेटले राष्ट्रको नाम उच्च बनाएको बताए। बैंकले अन्य खेलकूदलाई पनि सहयोग गरेको उनको भनाइ थियो। क्रिकेट एसोसिएशन अफ नेपाल (क्यान)का अध्यक्ष चतुरबहादुर चन्दले अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा नेपालको नाम क्रिकेटले चिनाएको उल्लेख गर्दै बैंकको सहयोगले आगामी दिनमा अगाडि बढन दौसला पुरोको बताए।

कार्यक्रममा बैंक सञ्चालक समितिका सदस्यहरू, नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृतद्वय देवेन्द्ररमण खनाल र सरसवती अधिकारी, उपकार्यकारी अधिकृतहरू देवेशप्रसाद लोहानी, विमल डंगोल, पवन रेमी, विनयरमण पौडेल, दुर्गाकुमारी कैंडेलगायतको उपस्थिति रहेको जनाइएको छ।

हाल बैंकले ७७ जिल्लाका सबै सदरमुकामसहित दुई सय ७९ शाखा, ५२ एक्सटेन्सन काउन्टर, दुई सय ६१ एटिएम र ९९ शाखाहित बैंकिङमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● एनआइसी एसिया बैंकमा भिडियो कलमार्फत नै विभिन्न सुविधा

एनआइसी एसिया बैंकले आफ्ना ग्राहकका लागि ल्याएको भिडियो केवाइसी सेवाअन्तर्गत विभिन्न सुविधा ल्याएको छ। बैंकले अनलाइन भिडियो कलम गरी केवाइसी विवरण अद्यावधिक, खाता सुचारू, बचत खाताको स्क्रिम परिवर्तन, हस्ताक्षर अद्यावधिक तथा मोबाइल नम्बर वा इमेल ठेगाना अद्यावधिक गर्न सकिने सुविधा ल्याएको हो।

घर वा अफिसबाट लिन सकिने यी पाँच नवीन सेवाहरू बैंकको वेबसाइटमार्फत इच्छाएको सेवा छनोट गरी बैंकलाई अनुरोध गर्न सक्ने बैंकले जनाएको छ। ग्राहकले दिएको अनुकूल समयमा बैंकले सम्बन्धित ग्राहकलाई सम्पर्क गरी सेवा दिने व्यवस्था मिलाएको उल्लेख छ।

यो सुविधाबाट स्वदेश तथा विदेशमा रहेका ग्राहकले भिडियो कलबाट सेवा लिन सक्ने हुँदा उक्त सेवा लिन बैंकको शाखा कार्यालयसम्म भौतिक रूपमा उपस्थित हुनपर्न फर्नेटबाट मुक्ति गिले बैंकले विश्वास स्वतः गरेको छ। हाल देशभर तीन सय ५९ शाखा, चार सय ७३ एटिएम, एक सय नै विस्तारित काउन्टर एवं ८९ वटा शाखाहित बैंकिङ इकाइमार्फत सेवा दिइरहेको बैंकले जनाएको छ।

● बँसीसहरमा सानिमा बैंकको शाखा

सानिमा बैंक लिमिटेडले लमजुङको बँसीसहर नगरपालिकाको त्रिवेणी टोलमा शाखा सञ्चालनमा ल्याएको छ। नयाँ शाखाको उदाटन बैंकका ब्रान्ड प्रवर्द्धक कलाकारद्वय मदनकृष्ण श्रेष्ठ र हरिवेश आचार्य (महजोडी) तथा बैंकका नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पवनकुमार आचार्यले संयुक्त रूपमा गरेको हुन्।

उद्घाटनपछि महजोडीले नयाँ शाखाले सबल र विश्वसनीय बैंकका रूपमा निरन्तर विस्तार हुन र

कपोरेट

थप सफलताका लागि शुभकामना दिएका थिए। बैंकका नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत आचार्यले बैंकका ग्राहक तथा सरोकारवालालाई निरन्तर सहयोग तथा संरक्षणका लागि कृतज्ञता व्यक्त गरेका थिए। बैंकले हाल देशका सातै प्रदेशमा एक सय ३१ कार्यालय र एक सय २२ एटिएममार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● मुक्तिनाथ विकास बैंकका ग्राहकलाई अरोगिन हेत्थ केयरमा विशेष छुट

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेडले आफ्ना भिसा डेबिट कार्डवाहक तथा मोबाइल बैंकिङ ग्राहकहरूलाई थप सेवा दिन काठमाडौंको विशालनगरमा रहेको अरोगिन हेत्थ केयरमा विभिन्न सेवा सुविधाहरूमा विशेष ४५ प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन्।

अरोगिन हेत्थ केयरले प्रदान गर्न सेवाहरूमा कपाल प्रत्यारोपण, कपाल झर्ने समस्याको उपचारलगायत छाला, दाँतसम्बन्धी समस्याको हेरचाहासँगै अन्य विभिन्न सुविधाहरू रहेका छन्।

● क्याम्पसलाई सनराइज बैंकले दियो पानी शुद्धीकरण यन्त्र

सन्त्राइज बैंकले कैलालीको घोडाघोडी बहुमुखी क्याम्पसलाई वाटर प्युरिफायर प्रदान गरेको छ। बैंकले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वान्तर्गत उक्त क्याम्पसका विद्यार्थीलाई स्वच्छ पानी पिउन सहज होस् भने उद्देश्यले सहयोग गरेको हो।

बैंकका नायब महाप्रबन्धक रविनकुमार नेपालले

क्याम्पसका अध्यक्ष विष्णुप्रसाद सापकोटा र क्याम्पस प्रमुख लक्ष्मीप्रसाद भट्टराईलाई वाटर प्युरिफायर हस्तान्तरण गरेको जनाइएको छ।

सुक्खा क्षेत्रमा शुद्ध पिउने पानीको अभाव रहेको र यो सामाजिक कार्यले त्यहाँका विद्यार्थीलाई शुद्ध पिउने पानी पिउन र स्वस्थ रूपमा पठनपाठन गर्न मद्दत पुन्याउने क्याम्पसका अध्यक्ष विष्णुप्रसाद सापकोटाले बताए। बैंकले सामाजिक उत्तरदायित्वान्तर्गत शिक्षा, स्वास्थ्य, वातावरणलगायतका क्षेत्रमा सहयोग गर्दै आएको र आगामी दिनमा पनि सहयोग गर्दै जाने जनाएको छ। यसै हप्ता बैंकले सुदूरपश्चिमको धनगढी उपनगरपालिकालाई डस्ट्रिब्युटर, धनगढी त्रिनगर विद्यालयलाई प्रोजेक्टर, धनगढी गाउँपालिका र डडेल्धुरामा प्रहरी बिट निर्माण गरेर सहयोग गरेको जनाएको छ।

● वैदेशिक रोजगारीमा रहेकाले आइएमईमार्फत सामाजिक सुरक्षा कोषमा रकम जम्मा गर्न सक्ने

सामाजिक सुरक्षा कोष र आइएमईमार्फत वैदेशिक रोजगारमा अधिकृत प्रमुख, वैदेशिक रिक्षामा रहेका व्यक्तिहरूको सामाजिक सुरक्षा योजनान्तर्गत सामाजिक सुरक्षा कोषमा योगदान गर्ने प्रयोजनका लागि विदेशमा रहेका योगदानकर्ताबाट रकम संकलनको सेवा प्रदान गर्ने सम्भूता भएको छ।

सम्भूतामा कोषका कार्यकारी निर्देशक कपिलमणि ज्वाली र आइएमईमार्फत प्रमुख कार्यकारी अधिकृत खिलेन्द्र पौडेलले हस्ताक्षर गरेको हुन्।

सम्भूतामा कार्यालयनपछि विदेशमा आइएमईमार्फत साफेदारहरूमा रहेका वैदेशिक रोजगारमा रहेका श्रमिक र विदेशमा स्वरोजगारमा रहेका योगदान गर्ने रकम जम्मा गर्न सहज हुने गरी सम्भूतामा अनुसारको व्यवस्था छिड्ये मिलाइने जानकारी गराए। कोषले अधि बढाएको वैदेशिक रोजगारमा रहेका श्रमिक र विदेशमा स्वरोजगारमा रहेका व्यक्तिहरूको सामाजिक सुरक्षा योजनाको प्रवर्द्धनका लागि समेत सहयोग पुग्ने प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पौडेलको बताए।

कोषका कार्यकारी निर्देशक ज्वालीले आइएमईमार्फत तथा यसका साफेदारहरूको विश्वव्यापी सञ्जाल भएकाले कोषले अधि बढाएको योजनामा सहभागिता बढाउन तथा कोषमा योगदान गर्ने हरूलाई रकम पठाउन सहज हुने विश्वास व्यक्त गरे। सम्भूतामा हस्ताक्षर समारोहमा कोषका निर्देशक रोजगारमा कोजू र आइएमईमार्फत लिमिटेडका बिजेनेस डेभलपमेन्ट म्यानेजर श्यामकृष्ण ख्कुरेलोको उपस्थिति रहेको जनाइएको छ। यसअधि सामाजिक सुरक्षा कोषले वैदेशिक रोजगारमा रहेका श्रमिक र विदेशमा स्वरोजगारमा रहेका नागरिकले सामाजिक सुरक्षा योजनान्तर्गत कम्पीमा नेपाल सरकारबाट तोकिएको न्यूनतम आधारभूत परिश्रमिकको २१ दशमलव ३३ प्रतिशत रकम अर्थात् हाल न्यूनतम मासिक दुई हजार रुपैयाँ र बढीमा न्यूनतम आधारभूत परिश्रमिकको तीन गुणासम्म कोषमा योगदान गरी सुविधामा सहभागी हुन सक्ने व्यवस्था मिलाइएको जनाएको छ।

● एनएमबि लघुवितको दुईदिने कार्यशाला

एनएमबि लघुवित वित्तीय संस्थाले प्रदेशसर्तीय दुईदिने बजेट योजना तथा व्यावसायिक रणनीतिक कार्यशाला आयोजना गरेको छ। लघुवितको आव ०८०/१ का लागि संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत आनन्द पाण्डे, नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बिरुद्धराम जैशी, सबै विभागीय प्रमुखहरू तथा विभागमा आबद्ध कर्मचारीहरू, सातवटे प्रदेशका प्रादेशिक प्रमुख र प्रादेशिक कार्यालयान्तर्गत क्षेत्रीय प्रबन्धकहरू गरी ४५ जनाको सहभागितामा कार्यशाला गरेको हो।

कार्यक्रम उद्घाटन गर्दै प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पाण्डेले दुईदिने कार्यशालाको उद्देश्य र महत्वबाटे जानकारी गराएका थिए। कार्यशालामा

